

Naam telpost:

Contactpersoon:

e-mail:

Naam Vogelwerkgroep:

Trekvogels tellen

Meer dan de helft van de in Vlaanderen voorkomende vogelsoorten zijn trekvogels. Velen passeren hier alleen in voor- en najaar, anderen komen hier enkel broeden of overwinteren.

Wie goed oplet kan die trek ook echt zien. Groepen vogels of enkelingen die consequent in de trekrichting vliegen (veelal ZW-NO georiënteerd), met een schijnbaar vast doel voor ogen, zijn meestal op trek.

Op sommige piekdagen overvliegen honderdduizenden vogels ons land, een echt natuurschouwspel. Hoe spelen ze dat toch klaar ?

Antwoorden op veelgestelde vragen.

Tellen jullie het hele jaar door trekvogels?

Nee, we doen dat enkel als de vogeltrek volop bezig is, en dan nog vooral in het najaar. Soms beginnen we al in augustus te tellen, maar het hoogtepunt ligt in oktober. In de loop van november is de trek grotendeels voorbij.

In het voorjaar leveren die tellingen meestal minder op omdat de aantallen lager liggen door de wintersterfte en vogels dan vaker de wind in de rug hebben en te hoog over komen.

Hoe tellen jullie nu die vogels?

De meeste soorten komen in eerder kleine groepen door en kunnen afzonderlijk geteld worden. Op piekmomenten kan dat wel eens anders zijn. Dan worden de aantallen geschat. Met wat ervaring blijkt dat aardig te lukken, alhoewel echt grote groepen natuurlijk altijd een uitdaging zijn.

Vliegen er overal in Vlaanderen evenveel vogels over?

Nee, zeker niet. Een aantal vogels zoals water- en waadvogels volgen de kustlijn. Ook zangvogels kunnen bij oostenwind soms tegen de kust gedrukt worden en daar geconcentreerd doorkomen (stuwing). Heel wat vogelsoorten trekken over een breed front over heel (West-) Europa. Toch kunnen de aantallen sterk verschillen per telpost. Dat heeft dan vaak te maken met het landschap. Vogels worden ook op trek aangetrokken door hun favoriete biotoop. Ze maken dan een ommetje of gaan daar lager vliegen. Aan een bosrand zal je dus meer Vinken tellen en boven een akker meer Veldleeuweriken.

Hoe herkennen jullie die vogels allemaal?

Heel wat vogels op trek houden contact met korte roepjes. Die geluiden moet je dus herkennen. Verder kan ook het silhouet en het vlieggedrag hierbij helpen.

Trekken vogels alleen overdag?

Meer dan de helft van de vogels trekt 's nachts. Vaak zijn dat zangvogels zoals grasmussen, karekieten, roodborstjes. De ideale manier om dat op te volgen is ringonderzoek, of met een radar. Daarnaast zijn er soorten die zowel 's nachts als overdag kunnen trekken zoals de Koperwiek, een lijsterachtige.

Hoeveel weg legt zo'n vogel in één keer af?

De meeste soorten trekken in eerder korte etappes van enkele tientallen tot tweehonderd kilometer. De zangvogeltrek overdag bereikt meestal een piek in de vroege ochtend om dan tegen de middag stil te vallen. De vogels gaan dan wat rusten en bijtanken (voedsel zoeken). De roofvogelsoorten met brede vleugels zoals Buizerd moeten het hebben van opstijgende lucht (thermie) en trekken eerder rond de middag. Ze zijn dus afhankelijk van de zon en het weer.

Waar vliegen die vogels naartoe?

Vogels die hier in augustus- september doortrekken zijn in heel wat gevallen insecteneters.

Ze vertrekken vroeg in het najaar omdat ze een erg lange reis voor de boeg hebben. Meestal trekken ze naar Afrika en vliegen ze zelfs tot voorbij de Sahara. Sommige Boerenzwaluwen overbruggen daarbij een afstand van wel 10 000 km. Toch is dat nog geen record. Dé kampioen is de Noordse Stern die jaarlijks zo'n slordige 40 000 km op de teller heeft staan. De soorten die hier in oktober- november doortrekken zijn eerder trekkers van de korte tot middellange afstand. Het zijn vaak zaadeters die al stoppen in Zuid-Europa.

Komen er bij ons dan geen vogels overwinteren?

Toch wel. Een aantal vogelsoorten als Zwarte Kraai blijft gewoon hier, dan heb je soorten als Roodborst waarbij het prentje heel complex is: sommige van onze vogels blijven hier, andere gaan op trek, soms tot in Noord Afrika.

Daarnaast worden de aantallen hier in de winter aangevuld door noordelijke soortgenoten. In West-Europa komen ook veel watervogels en ganzen overwinteren. Ze profiteren hier van het zachtere zeeklimaat. Die aantallen zijn soms afhankelijk van winterweer elders in Europa. Ze kunnen streng winterweer in het noorden ontvluchten maar hier zijn ook heel wat Oost-Europese gasten bij.

Kunnen we de resultaten van die tellingen ook ergens terugvinden?

Ja, sinds enkele jaren is hier een speciale website voor waar we bij Natuurpunt intensief aan meewerken www.trektellen.nl. De tellers voeren hier meestal de dag zelf nog de resultaten van hun tellingen in. Je kan die dan vergelijken met andere telposten.

Ook kan je grafieken oproepen die het verloop van de trek goed weergeven. De bijgevoegde grafiek (zie volgende pagina) geeft het doortrekverloop van Graspieper over telpost De Braekeleer weer in het najaar van 2005. Hier zie je dat deze soort vooral eind september, begin oktober doortrok. Op www.trektellen.nl staan ruim 160 Vlaamse of Nederlandse telposten. Meer en meer Waalse en zelfs (Noord-)Franse en Engelse posten dienen zich aan. Ook ringresultaten kan je hier trouwens bekijken.

Weten jullie op voorhand of het een goede teldag zal worden?

Alles hangt af van de weersomstandigheden en de tijd van het jaar. De meeste soorten trekken liefst met goed weer. Als het seizoen vordert zijn er ook soorten die zelfs bij regen en wind trekken. De tellingen op andere telposten geven dikwijls ook al een aanwijzing wat er afkomt. Tellers die in de ban zijn van de roofvogeltrek (en dat zijn er nogal wat) kunnen op het forum van de Natuurpunt Vogelwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen ook de trekvoorspelling raadplegen: www.zwvlkoepel.be/vwg.

Wat doe je met al die tellingen ? Valt daar iets uit te leren ?

In de eerste plaats is trektellen boeiend en spannend ! Wat zal het vandaag weer zijn ? Grote aantallen of zeldzame soorten ? Daarnaast is het ook zeer leerrijk: wie overtrekkende vogels op een paar seconden op het vliegbeeld en een enkel roepje kan herkennen, ... die is wel een echte vogelkenner. En dat kan je op een trektelpost leren van ervaren vogelkijkers. Een lange rij trektelgegevens laat bovendien toe om te documenteren of soorten toe- of afnemen, vroeger of later trekken, meer over het oosten of westen van het land vliegen, ... en nog zoveel meer boeiende zaken.